

Előzetési feltételek
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve;
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlár sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői Iroda
Kiadóhivatal:
Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papíráru-
gyár Részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova úgy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

A kongrua rendezése.

Dr. Wlassics Gyula vallásügyi mi-
niszter végre benyújtotta az ország
minden vallásfelekezete által epedve
várt törvényjavaslatot a kongrua ren-
dezéséről és adott ígéretnék pontos be-
tartása által teljesen igazolta azt a bi-
zalmat, melylyel kijelentéseit mindenfelől fogadták.

Ma, miután az egyházpolitikai törvé-
nyek rázkódtatás nélkül, békés uton,
rendkívüli eszközök alkalmazása nélkül
az egész országban életbe léptek, egész
nyugodtan tehetjük a vallomást, hogy
a kormány vonatkozó program-pont-
jait csak akkor kezdték teljes bizalom-
mal fogadni, midőn Wlassics kultusz-
miniszter megtette a katolikus auto-
nomiára és a kongrua rendezésére vo-
natkozó nyilatkozatait és hogy ez a bi-
zalom időről időre fokozódott a szerint,
mint a vonatkozó előmunkálatok hala-
dásáról Wlassicsnak módjában volt
a képviselőháznak jelentést tenni.

A katolikus autonomia előmunkála-
tai, a kongresszus összehívása és a kul-
tuszmíniszter munkálata, melyet a kon-
gresszus működésének komoly program-

jaképpen elfogadtak, a hatholikus lai-
kusokat minden irányban kielégítették,
a felzgatott lelkeket megnyugtatták és
lecsillapították. A katolikus vallást nem
fenyegeti veszedelem, az állam csak azt
követeli, ami megilleti. Ezt a meggyő-
ződést érlelte és erősítette meg a kato-
likusoknál a miniszter eljárása és ez a
meggyőződés az alapja annak a szikla-
szilárd bizalomnak, melylyel Magyar-
ország katolikusai a vallásügyi minisz-
ter vezetésében feltétlenül megnyugosz-
nak. Másrészt azokban az ígéretekben,
melyeket a kultuszminiszter a kongruára
vonatkozólag tett, annyi biztatás és ha-
tározottság volt, hogy az alsó papságban
is fel kellett ébredni a bizalomnak a
miniszter iránt, és ebben van a titka az
egyházpolitikai törvények ama békés,
zavartalan keresztülvitelének, melylyel
szemben különösen eltenzéki részről oly
sok hitetlenség, oly sötét kétely nyil-
vánult.

A kongrua rendezése a kultuszmi-
niszter által beterjesztett javaslat sze-
rint igen terjedelmes; igaz ugyan, hogy
csak a bevett vallásfelekezetek lelké-
szekre vonatkozik, a latin, görög és ör-

mény szertartású katolikus lelkészek
kivételével, de a törvényjavaslat első
paragrafusa ezekről is gondoskodik ideig-
lenesen, amíg t. i. a magas klérus hoz-
zájárulása által jövedelmük kiegészítése
végre rendeztetik, addig pedig e célra
szükséges összeget a kincstár bocsátja
rendelkezésre.

Az állam ez ügy körül tartózkodni
akar minden beavatkozástól, a felekeze-
tek belső ügyeire való minden befolyás-
tól, és szigorúan kerül mindent, ami
csak távolról is az önkormányzat befo-
lyásolásának látszik. Az állam minden
bevett felekezet papságának jövedelmét
kiegészíti 400, illetve 600 forintra, de
ez utóbbi összeget csak azok a lelké-
szek kapják, akik igazolni tudják a sza-
bályszerű kvalifikációt. A javaslat ab-
ból a szempontból indul ki, hogy első
sorban az illető felekezetek kötelesek
lelkészeik tisztességes eltartásáról gon-
doskodni; ahol azonban a községek
nem képesek e kötelezettséget teljesi-
teni, jogukban áll az államhoz fordulni
támogatásért.

Az állam a támogatást minden körül-
mények közt meg akarja adni, mert fe-

TÁRCZA.

Az én dalom.

Fülemben néha busan, halkán
Meg-megcsendül egy röpke dallam
Álmatlan, hosszú éjeken —
És úgy rémlik, egyszer . . . régen . . .
Valamely csöndes, hosszú éjen
Már hallottam bus éneket.

Talán bölcsőmre ráhajolva
Szerette, jó anyám dalolta
Könnyes szemekkel, altatón . . .
Mikor kis lelkem' forró lázba'
Csunya álmkép meg-megrázta
És panasz sirt föl ajkamon.

Talán egy csöndes, őszi estén,
Mikor a jövő képét festém
Egy szóke lányka oldalán . . .
Ő volt az, aki énekelte
Bucsudalként sohajra keltve —
Igen . . . e lányka volt talán.

Oh, nem tudom már, hol hallottam,
De szívem sokszor meg-megdobban
Magányos, hosszú éjeken —
S tört hangjai a régi dalnak
Sirva-zokogva fölrivalnak:
De dalom teljes nem lesz en.

Talán, mikor majd eltemetnek,
Végén a földi küzdelemnek
Egészszé lesz bus éneket —
S ha rám borul az éjnek éje,
Akkor cseng föl az ének vége . . .
Mert e bus ének — életem.

Pakots József.

Kikergette . . .

— A Közérdek eredeti tárczája. —

Bozsár Enma nem szerette az urát. Már
akkor sem szerette, mikor vőlegénye lett.
Vagyis nem szerelemből, hanem kényszerü-
ségből ment hozzá. Apjának minden vagyó-
nát elnyelte és felemesztette a politika; az
egyensúlyt Kovácsy Géza hozta helyre, ki
mikor oltárhoz vezette a bálkirálynőt, egy-
üttal lefizette új apósa régi adósságait.

Pompás palotában lakott Bozsár Emma —
egyedül. Azaz hogy cselédeivel, a férjével,
meg — bánatával, olyan véghetetlen egye-
dül érezte magát! A rideg pompájú termék,
a pompás fogatok, a férj alázatos kedves-
kedései nem nyújtottak neki semmi, de
semmi kárpótlást. A fényűzés tekintetében
páratlan szalon, mely egy-két száz vendéget
is könnyen befogadott, Emma férjhezmen-
telének hatodik hónapjában nem látott
egyetlen vendéget. Az esküvő óta még csak
egy lángot sem gyújtottak fel.

Huam egyszerre miutha csak kicserélték

volna Emmát. Nem sopánkodott, nem tépe-
lődött, nem kesergett többé; régi kedélye
visszatért, jókedvű lett, tudott már moso-
lyogni és mosolygása nem volt álarcz, mely
alatt elfojtott könnyek, keserű panaszok
rejtőztek volna.

Mi okozta e változást? A bubánatos szep
asszony reggel még igen bágyadtan kelt
fel selyem párnáról, belebujt csipkés pon-
gyolájába, könnyed papucsába, es mintha
az egész éjjelt keresztültáncolta volna, alig
vonszolta magát az ablak melletti puffra.
Üres, érdektelen tekintet vetett az ut-
czára; nézett a nélkül, hogy látott volna
ott valamit. Egyszerre dobpergés riasztotta
fel különös bénaságából, minden csepp vére
a fejebe tódult, mohó érdeklődéssel nézte az
elvonuló katonákat. Megérkezett az ezred
Boszniából.

A poros, elfáradt, bágyadt fiuk utolsó
erejüket összeszedve, vigan, katonás léptek-
kel haladtak keresztül a széles utcán, ki-
sérve az ujjongó néptömeget, melyben apa,
anya, testvér leste a pillanatot, mikor keb-
lére ölelheti a drága visszatérőt.

Jakabfy Ottót nem várta senki. A kapi-
tánynak nem volt senkije. Bozsár Emma
már 50 lépésnyiről észreveszi a tiszt sá-
padt arcát és kezét szívéhez szoritja. A
tiszt szemei pedig végigfutnak a palota első
emeleti ablakain és megállnak ott, houuan

lette fontosnak tartja a papság erkölcsi működését és érdemesnek a támogatásra, de viszont megköveteli, hogy a lelkészek feddhetetlen életet folytassanak és valamely büntetendő cselekmény miatt hivatalvesztésre ítélve ne legyenek. Az állam megköveteli, hogy a lelkész sem állásához nem méltó, erkölcsbe vágó magatartás, sem hazafiatlan cselekmény miatt ne legyen elítélve.

De ilyen esetekben sem ítél maga az állam, vagy éppen a vallásügyi miniszter; hanem ennek elutasító, vagy a kiegészítést elvonó intézkedése előtt a vizsgálatot kell előbb megindítani és csak a fegyelmi, vagy bírói ítélet alapján lesz megvonható a javadalom kiegészítése. Végül további feltétele a kiegészítésnek, hogy az illető lelkésznek magyar állampolgárnak kell lennie.

A nagy teherrel szemben, melyet az állam e törvényjavaslatban magára vállal, a támogatás fejében csak három olyan feltételt követel, melyet minden állampolgár magától értendően tart s melyet az állam teljes joggal követelhet: a magyar állampolgárságot, erkölcsös életet és a magyar állameszme tiszteletben tartását. Ennél liberálisabban kormány nem szabhatja meg feltételeit. Még hazafias érzést sem követel, mert hiszen senkinek a lelkébe látni nem lehet. Amit követel, az a minimum, majdnem kisebb annál a minimumnál, amely megfelel az állam érdekeinek.

Dr. Wlassics Gyula, aki az autonómia kérdésében örök érdemeket szerzett a felekezetek paczifikálása körül, e téren lehetőleg még nagyobb és hervad-

hatatlanabb érdemeket szerzett az állam és egyház közt való viszony kifogástalanná tétele körül és ezzel a magyar klérus szívében emléket állított magának, aere perennius.

6598/IV—4—98. szhoz. Pályázati hirdetmény. Budapesten, Keszthelyen és Kolozsmonostoron tartandó gyümölcsészeti tanfolyamra.

Budapesten (a m. kir. kertészeti tanintézetben) f. évi március 21-től március 30-ig.

Keszthelyen (a m. kir. gazdasági tanintézetben) március 24-től április 2-ig és

Kolozsmonostoron (a m. kir. gazdasági tanintézetben) március 28-től április 6-ig gyümölcsészeti tanfolyamot rendeztetek.

Célja ezen tanfolyamoknak:

a) hogy ezen tanfolyamon a fiatalabb és a fatenyésztés iránt érdeklődő faiskola-kezelő tanítók a faiskola-kezelés és gyümölcs-tenyésztésben úgy elméletileg, mint gyakorlatilag szakszerű kiképezetést nyerjenek;

b) hogy a tanfolyamot sikerrel végzett faiskola-kezelő tanítók közül a községi faiskolákhoz alkalmas járási főfelügyelők legyenek a vármegyék által kiszemélhetők; és végül:

c) hogy a gyümölcstermeléssel foglalkozó földbirtokosoknak alkalom adassék arra, hogy a gyümölcsfa nemesítése, kezelése és ápolásában kellő utmutatást nyerhessenek.

Az egyes tanfolyamokra csakis 20 tanító fog az állam költségére felvétetni, akik egyenként 15 frt uti átalányban és napi 1 frt 50 kr ellátási díjban fognak részesítettni. Oly tanító, ki már ily tanfolyamban részt vett, nem pályázhatik.

Felhivatnak azon községi faiskola-kezelő néptanítók, kik ezen tanfolyamban résztvenni óhajtanak, hogy 50 kros belyeggel felszerelt kérvényeiket, amelyben életkoruk, nyelvismeretük s a faiskolában töltött eddigi működésük felelőleg és ezen körül-

mények közvetlen iskolai hatóságuk által is igazolandó, f. évi február 28-ig bezárólag közvetlenül hozzám terjesszék fel. Ezen határidőn túl beérkező kérvények nem fognak figyelembe vétetni.

Az állami ösztöndíj mellett felveendő faiskola-kezelő tanítókon kívül mindegyik tanfolyamra fel fog vétetni 3—4 földbirtokos és gazdatiszt is, akik azonban állami ellátásban nem részesülnek. Ez utóbbiak kérvényeiket szintén f. évi febr. 28-ig ugyancsak hozzám küldjék be.

A tanfolyamot állami költségén végzett hallgatók az orsz. gyümölcsészeti miniszteri biztos jelenlétében elméleti és gyakorlati vizsgálatot tesznek és ennek eredményéről bizonyítványt nyernek.

Kelt Budapesten, 1898. évi jan. hó 29-én. Földmívelésügyi m. kir. miniszter.

A földmívelésügyi budget.

Budapest, 1898. február 11.

Gyors léptekkel siet vége felé a költségvetési vita és az egyes tárczákat csaknem vasuti állomásokhoz lehetne hasonlítani, melyeken alig hogy megállt, már is indul a gyorsan tovarobogó vonat. E perczen a földmívelésügyi minisztérium, tehát egy olyan tárcza költségelőirányzatánál vagyunk, amely különösen Magyarországon kiváló fontosságnak örvend, miután Magyarország kiválóan földmívelő állam és így helyzetét jelentékenyen befolyásolja a földmívelésügyi miniszter működése. A földmívelésügyi minisztériumnak ez a fontossága, tekintettel a tavalyi rossz aratásra és a mezőgazdasági munkások sztrájkjára, még emelkedett és a mezőgazdaság terén uralkodó pillanatnyi helyzet folytán jóformán minden más tárcza fölé kerekedett. A magyar mezőgazda szemé ma dr. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszterre van irányítva, aki az országnak tavaly bebizonyította kétségtelen képesített-ségét és kitől a magyar mezőgazdaság, a multban gyűjtött tapasztalatainál fogva, a jövőben még többet vár.

egy szép, érdekes fő kandikál le a kövezetre.

Szemek találkoznak, a kapitány kardjával tiszteleg, Emma fejével int és . . . és azután elhajol az ablaktól. Könnyeit törli.

Fél óra mulva ott volt a kapitány és Bozsár Emma tudta, hogy el fog jönni. E fél óra épp elég volt arra, hogy megfésültesse magát és felöltözködjék. Mikor a kapitányt jelentettek, csak egy rózsa hiányzott még csak a hajából. Egy szép thea-rózsa. Pedig hat hónap óta nem tűzött magára virágot.

A kis szalonban fogadta Emma a kapitányt.

Igen egyszerű volt a vizontlátás. A tiszt néhány üdvözlő szót mondott gépiesen, öntudatlanul kezét csókolt és nem vette észre, hogy Emma keze forró és reszkető az övében. Szemben találták egymást s nem volt a régi viszonyról egyiknek sem egy szava a másikhoz. A kapitány nem kiáltott fel s nem kérdezte Emmától: Az Istenért, mit cselekedett! Hogy adhatta a szívét annak a pénzes zsáknak? Hogy mehetett nőül ehhez az emberhez, mikor engem szeret?

S ha a kapitány így szólott volna, Bozsár Emma nem-e ezt felelte volna: „Igen, szerettem önt, viszont szerettem, noha soha be nem vallottuk ezt egymásnak. Hallgatásunk volt vallomásunk, némaságunk volt

megegyezésünk. De hát soha sem lehettem volna az öné. Szegények vagyunk, mint a templom egere, én is, ön is. Hajoltam hát atyám kivánságának és elmentem ahhoz az emberhez, kit nem szerettem és akit most férjemül tisztetek. Rosszul tettem? De hát mit tehettem volna!”

De most sem szóltak szerelmükről egy szót sem. Emma, mint azelőtt mindig, most is leült a zongorához, eljátszotta az ő és a kapitány kedvenc dalait, egyiket-másikat a tiszt énekkel kísérte.

A hazatérő férj felhomályban találta őket, de azért a szeméi rögtön észrevették a kardbojtos vendéget. S nagyon kellemetlenül hatott rá a látogató.

Pedig azután mindennap eljött. Délután négykor bejelentette magát. Kezét csókolt az urnőnek, pár köszöntő szót váltottak és Emma mindjárt leült a zongorához.

Igy ment ez hónapokon keresztül. A kapitány, ha elment, izgatottsággal leste a holnapot, az éjjelt álmatlanul töltötte, a délelőttöt lázas izgatottságban, és boldogan ugrott fel ágyáról, hova leheverészett, mikor a templom-óra a félnégyet jelezte. Emma is izgatottan várta a négy órát. Eljön-e? kérdezte önmagától. S ha nem jön el? Nagyot dobbant azután a szíve, mikor behozták a kapitány névjegyet.

A férj sokat lebzselődött egy idő óta a

feleség körül. Látszott, hogy nem tetszik neki Emma bizalmas barátja. Egyszer azután szóba is hozta a neje előtt, hogy nem találja-e különösnek, hogy Jakabfyt minden nap elfogadja. Ő annak találja és a világ is annak fogja találni.

Bozsár Emma olyan tekintetet vetett az urára, hogy annak torkán akadt a szó.

Egyszer a kapitány nagyon izgatottan rohant Kovácsyékhoz, bejelentés nélkül futott be Emmához, Emma ijedten sikoltott fel, mikor a kapitány dult arcát meglátta:

— Az Istenért, mi történt?

A kapitány egy székbe hanyatlott.

— Áthelyeztek Zágrádba!

A szomszéd szobában egy kis könyvet forgatva kezében gonoszul mosolygott az aranymetszetű lapok közé az ördögös mester, az áthelyezést kieszközölő pénzes zsák.

— S mikor megy?

— Öt nap mulva jelentkeznem kell az ezredparancsnoknál.

Emma nagyon szomorú lett, lehajtottá fejét és nem jutott eszébe a zongora. Eltűnődött.

A kapitány azonban ki volt cserélve.

Odahajolt a néma hölgyhöz és homlokon csókolta.

A férj a szomszéd szobában úgy tett, mintha semmit sem vett volna észre. „Öt

Feledhetetlen a miniszter erélyes tevékenysége és feledhetetlenek maradnak szerencsés intézkedései a mezőgazdasági munkások sztrájkjának elnyomása alkalmával. E háboruban hozott minden egyes rendelet egy jól megfontolt sakkhúzáshoz hasonlított és minden egyes intézkedés érdekelt és nem érdekelt élénk tetszésével találkozott.

És jött a mezőgazdasági munkások és munkaadók viszonyának szabályozásáról szóló törvényjavaslat, amely egy további állomást képezett a szocializmus által felizgatott szocialista mezői munkások paczifikálása terén. Ezt a törvényjavaslatot barát és ellenség, kormánypárt és ellenzék a leglelkesebben üdvözölte és osztatlan elismeréssel honorálta.

A tavalyi rossz aratás eredményei nem maradtak el: meg lett támadva az állatállomány és az ország majdnem minden vidékén hiányzott a vetőmag. A földművelésügyi miniszter vezetése alatt nagy, kiterjedt ténykedés indult meg a szomorú viszonyok orvoslása végett és az ősz végével egyetlen gazdaság sem volt, amely vetőmag hiányából nem munkálta volna meg földjét.

És ma, midőn ide s tova a tavasz kezdetén vagyunk és el kell ismernünk, hogy az agrárszocializmus az egész országban terjed, hogy a téli vetés 50%-a újból tönkrement és az őszel megmunkált földek felet újra fel kell szántani; midőn továbbá a tavaszi magokban hiány van s ezek beszerzése végett alkalmasint Oroszországra leszünk utalva: érzi a képviselőházi ellenzék, hogy támadásaival ott bölcsen vissza kell huzódnia, ahol az egész ország, az egész mezőgazdaság szorult helyzetében teljes bizalommal fordul Darányi Ignác földművelésügyi miniszter felé.

A közvélemény e nyomásának engedelmeskedik a parlamenti ellenzék, — így végzi be cikkét a „P. Corr.” — és ezért szavazza meg gyorsan és simán, teljes bizalom nyilvánítása mellett, a földművelésügyi minisztérium költségvetését a képviselőház.

nap mulva úgy is megszabadultam tőled! Ezzel biztatá magát. Emma azonban bíborpiros arccal szökött fel helyéről, ajkait sértő szó akarta elhagyni. De a kapitány kezével lefogta a fiatal asszony ajkait és lázasan, összefüggéstelenül beszélt ott neki régi, végtelen szerelméről.

— Igen, szeretem. Szeretem. S ön mit akar? Hagyja azt az embert. Mit törődik vele? Szeressük egymást, vigasztalódjék a vagyonában... Hallgasson meg Emma... Megölöm azt az embert... Megölöm... Nem akar szeretni?...

Emma megsemmisülten hallgatta e szavakat, melyek forrón szerető szívéhez szóltak. De szívet körülpáncélozta a női tisztesség. Megvárta, míg a kapitány elhallgatott és azután így szólt élesen, lesújtóan:

— Ön örült, vagy részeg? Nem tudom, mi hatalmazta fel ilyen kijelentésekre. Nagyon merész ember ön, kapitány uram! és nem számolt le, hogy ha egy nőt megsért, elégtétellel is tartozik. De én magam veszem meg magamon az elégtételt, kapitány ur! Távozzék innen, ha azt nem akarja, hogy férjemmel kergettessem ki!

S Jakabfy Ottó kitanorgott. A szomszéd szobában még kárörvendőbb arccal vigyorgott a kis könyve lapjaira Kovács Géza, a férj, a pénzes zsák.

Tűz.

A nagyenyedi tűzoltó-egyesület közgyűléséből.

Lázár István tűzoltó-főparancsnok a múlt számunkban jelzett tűzoltói rendes évi közgyűlést a következő szép beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt közgyűlés!

Mindig haszonnal jár gondolkodó emberre, ha elmúlt idők emlékét ujtatja. Az életnek ez a legbölcsőbb tanítómestere. Megtanít arra, hogy egyes emberben s a nagy társadalomban ugyanazon törvények érvényesülnek, mint az egész természetben. Az év termése lehet gyöngye, el is pusztulhat egészen; de a természet azon ereje, mely a föld termékenységében nyilatkozik meg, örökké tartó. Az egyes ember is gyenge és mulandó; de állandóan él az emberiség, folytonosan élnek és működnek az eszmék, melyek az embert magasabb erkölcsi világba emelik. A multak emléke megtanít arra, hogy előttünk is voltak lelkes, sőt tán mi nálunk lelkesebb férfiak, kik ifju erővel s a buzgó tevékenység nemes ösztönével hiven szolgálták a társadalmi ügyeket. És ha eltávoztak közülünk vagy előlünk az emberi mulandóság változatlan törvénye szerint: kötelességünk időnkint meggyújtani az elismerő emlékezet oltár-tűzét, s hálával adózni az eredményekért, melyeket az emberi művelődés végtelen folyamatában reánk hagyományoztak. A tenger mélyét nem láthatja, a csillagok pályáját nem kutathatja mindenki; azért mégis ismerjük mind a kettőt, mert előttünk és helyettünk mások felkutatták. S ambar a háláérzet sohasem volt erős oldala az embernek, mert mindig könnyebben emlékszünk vissza azon hiányokra, melyek a multból ráuk szállottak, mint az előttünk megvalósított eredményekre; meg aztán a jelen igényei is jobban lefoglalnak bennünket, mint hogy elég időnk volna az emlékezésre: mégis, ezen természetes önzés mellett is, jusson eszünkbe, hogy mi is csak úgy számíthatunk rá, hogy helyet találunk az utódok jó emlékezetében, ha megadjuk a mult érdemeinek ezt a könnyű és nemes elismerését. Állítsunk tehát, tisztelt bajtársaim, e perczekben emléket egyeletünk 25 éves multjának s igyekezzünk az emlékezésből tanulságot meríteni!

Láttam egy szép czimert mélységes értelmű felirással. A czimer közéjét lapta foglalta el, melyet egy játszó gyermek botjával vert fel a magasba. Alatta római nyelven ez a mondás állott: „Ha csapás ér, felemelkedem.” Ilyen volt a magyar nemzet is a szabadságharcot követő törvénytelen korszak két tizedének letelte után. Alig hangzott el a feltámadás riadó szava: a magyar közélet elnyomott ereje hatalmas rugékonysággal pattant fel terhe alól, s a mindenképpen szétzilált társadalom, százados mulasztások példái okulva, tömörülni kezdett a humánus és közművelődési intézmények szolgálatára. Ekkor alakult városunkban az Önkéntes Tűzoltó-Egyesület.

Azon privát természetű lelkes kezdeményezés után, mely közkezdveltségű városgazdánk nevéhez fűződik, 1873-ban Imre Ferencz főparancsnoksága alatt kezdett szervezkedni a tűzoltóság. Imre Ferencz még azon évben meghalt s utána Diemár Károly vette kezébe és fejezte be a szervezést. Lelekes szép idők voltak ezek. Megmozdult az egész város; vetélkedve jelentkeztek működő, pártoló, sőt alapító tagoknak; úgy, hogy a tagok száma egy év alatt 281-re

emelkedett; összes bevétele pedig 2380 frtot tett ki. Mászótornyot építenek, zenekart és segélypénztárt alakítanak; s az egyleti élet elevenségével annyira meg tudják nyerni a közönség rokonszenvét s az erdélyi testületek figyelmét, hogy már a következő év folyamán szövetségi gyűlésre hívják és fogadják ezen testületeket. A vigan pezsgő ifju erőnek szép produkciója volt ez a rohamos fejlődés. De utána csakhamar fáradtság következett. Már 1878-ban Csató János főparancsnok arról panaszkodik az évi rendes közgyűlésen, hogy a buzgalom rendkívül megapadt a tagokban, egyetlen gyakorlat sem volt megtartható; Veress Gabor, a következő év főparancsnoka, két rendkívüli közgyűlést tart, hogy a hideg közönyösséget orvosolhassa, sőt le is mond tisztéről s csak nehezen bírható rá, hogy a megválasztást újból elfogadja. Az a páratlan ügybuzgalom és példátlan közérzet, mely mintául szolgált az erdélyi egyesületeknek, teljesen kiveszett; helyét politikai pártoskodás és ennek természetes következménye: az egyenetlenség foglalta el. Kicsinyes és személyi kérdéseket helyeztek a közügy elé; úgy, hogy valóban bámulattal kell adóznunk azon parancsnokok erélyének, kik ily nehéz körülmények közt is fel tudták kelteni és tartani valamennyire a kötelességteljesítés ösztönét. A háztulajdonosokat pártolásra szólítják; őrszolgálati szabályzatot készítenek s a pontos végrehajtást szigoruan ellenőrzik. De a lanyhaságon sem a felhívás, sem a szabályzat nem segíthetett; a 152 pártoló tag 46-ra apadt. 1881-ben a városi képviselő a működő tűzoltókat a közmunka és katonatartás kötelezettsége alól felmenti, ezzel is támogatni akarván buzgóságukat.

Igy változik lelkesedés és közönyösség az első évtizedben; de azt a panaszt, melyet a vezetők sokszor ajkaikon viseltek, a későbbi idők történetírójának nem kell mindig szó szerint tekiuteni. A vezetőknek az a vágyakozásuk, hogy a tagok minél több időt foglalkozzanak az egyesület ügyeivel; hogy pontosak legyenek, soha se hiányozzanak; az a vágyakozásuk, hogy a buzgalom soha se apadjon meg se a működésben, se a pártolóban; és ha ez a vágyuk fontosabb magántügyek miatt nem mindeben és mindenkor teljesülhet: hanyatlásnak jeleit látják, kedvüket veszítik, amiért, hogy minden igyekezetükkel sem lehet egy színvonalon tartani a buzgóságot. Lehet, hogy néha egyéni hangulat színein át sötétebben látnak a kelleténél. Pedig mindenütt így van: nappalt az éjszaka, áradást apadás, nyarat a tél váltja fel; de mindenütt ott van, ha szunynyad is, a természet ereje. A közönyösség jegét megrepesztí és hatalmas erővel tör utat magának, ha ideje elérkezik, ha szükség mutatkozik, a humanitás eszméje.

A második évtized történetéből annak a férfunak a tevékenysége emelkedik ki különösen, akinek nevével városunk minden intézményének fejlődése örök kapcsolatba jutott. Kovács Gyula tb. főparancsnok volt az, aki nemcsak, mint polgármester, hivatalos állásában mindent megtett ez egyesület támogatására, hanem két esztendőn át személyesen vezette is az ügyeket. Az ő ismeretes lelki ereje s a belőle származó biztosság és bölcsesség az a szilárd pont, melyen a multak emlékei közt jár szemünk jól eső érzéssel megpihenhet. Ott nincs idegesség, nincs fölösleges mozgalom; de van sikeres tevékenység akkor, mikor szükség van reá! Ha a társadalmi pártolás megcsappant: a ható-

ság pártolása sohasem szünetelt. Sőt elmondhatom, hogy ennek a testületnek mai önkényes jellegét az ő bizalma és biztatása tartotta fenn akkor, mikor az eszközök az egyleti célok megvalósítására nem látszóttak elégségeseknek.

Az 1891. évben új mészóház épült a városi hatóság és a Bethlen-kollégium közreműködésével. Ugyanez évben a testület egyik tagja városi segélyvel részt vett a budapesti önkéntes tűzoltói tanfolyamon. Aztán ismét az egyesületi élet hanyatlásáról szólnak jegyzőkönyveink. Gyakorlatok ritkán vannak, az őrség vagy szünetel, vagy nem felel meg eléggé a céljainak. Kiemelendő mozzanat nem mutatkozik; de azért működik titkon az eszme, ha akcióban talán nem, de a későbbi kor okulására bizonyosan.

Okuljunk tehát a 25 éves múlt történetéből. Tanuljunk meg azt, hogy minden tűzoltói vizsgálat mellett első: az egyesülethez való őszinte ragaszkodás és olyan lelkesedés, mely a kötelesség teljesítésében nyilvánlik. Tanuljunk meg azt az örök igazságot, hogy vezetni szóval és fegyelmeléssel nem lehet, hanem csakis a buzgalom és ügyesség példájával. Tanuljunk meg, hogy polgárságunk java mindig ragaszkodott egyesületünkhöz s hogy benne és városunk bölcs vezetőjében mindig biztos támogatóra számíthatunk; és tanuljunk meg végül azt, hogy nem elismerésért és haszonért fáradozunk, hanem hogy városunk közügyei iránt szívesen felajánlott s így annál szigorúbb kötelességet teljesítsünk. Ezért pedig igazi jutalmat csak a jó lélekismeret juttathat.

A lenyugvó nap mikor végigtekint még egyszer az ismerős vidékeken, bebarangol, ragyogó színbe von mindent szépséges sugáraival. Az én nyugvásra készülő lelkem is vonzalmának színaranyával vonja be az elmúlt időket. Meghatva állok meg az eszme hatalma előtt, mely egy negyedszázadon keresztül sok válság között is mindig tudott hűséges vezéreket, hű munkásokat és szép sikereket teremteni. Ezen hosszú idő összes munkásai helyett felemlitem vezéreiket és azon bajtársainkat, kik kezdettől fogva szolgálták egyletünket. Főparancsnokok: Imre Ferencz, Diemár Károly, Csató János, Veres Gábor, Vajna Károly, Kovács Gyula, Ungerpek Miklós, dr. Winkler Albert. Huszonöt éves tagok: Dancs Mózes, Jakab Károly, Ince Samu, Mátyás Lajos, Richárd Mihály. Tisztelettel hajtom meg személyük vagy emléküek előtt az egyesület lobogóját. Kisérje őket azon óhajtasunk, hogy, akik élnek, sokáig érdeklődhessenek még rokonszenvükkel egyesületünk fejlődése iránt; öreg korukban pedig édesen emlékezzenek azon szép jelmondatra, melynek vezérlete alatt polgári kötelességeiket nem csak törvényes, hanem eszményi módon is igyekeztek teljesíteni: „Istennek dicsőség, egymásnak segítség.“ Akik nyugalomra tértek ez idő alatt, azoknak emlékéit őrizze meg, kegyeletes színekbe vonva, a bajtársi szeretet.

Kevés szavam van még hátra a 25 év rövid, igazán csak vázlatos történetéhez; azt is csak a történet teljessége végett hozom fel. 1874. május 14-én vette át az új parancsnokság az ügyek vezetését. Azokban a, ha nem is veszedelmes, de bizonyára kri-

tikus napokban, midőn a mesterségesen feligazgott vidéki tömegek mozgalmi veszedélyeztettek megyeükben és környékünkön a közbiztonságot és kétszeres kötelességünk tettek a szakadatlan éberséget. Négy év alatt a parancsnokság újból kiépítette a tagokat, új szolgálati szabályzatot szerkesztett, az őrséget új alapon szervezte, behozta a napostiszti intézményt, új őrtanyába költözött, kiegészítette a testi felszereléseket és a szertári készletet, végre két lovat szerzett, amelylyel a legsürgősebb szükségnek sikerült eleget tennie. A zenekar jó karban van, városi hatóság és közönség jó indulattal és támogatással segíti fejlődésünket. Hiányok vannak még, amint hogy minden emberi dologban lesznek örökön örökök. De annyit azért talán nyugodt lélekkel elmondhatunk, hogy elődeink buzgalomához nem lettünk méltatlanok; sőt a csendes, feltűnés nélküli, de annál biztosabb virágzásnak, ha szabad mondanom: férfiorába sikerült egyesületünket juttatni.

Midőn így a multak emlékeit feljújtom és kijelentem, hogy boldognak érzem magam, ha Önökkel városunk közjavanak munkálásában négy éven át együtt működhettem; midőn kijelentem, hogy életem legszebb órái közé fogom sorolni azokat, amelyek az Önök kedves társaságában bennünket egymás becsülésére tanítottak: lezárom a jelent is a 25 év kéréteibe és átadom a jó emlékezetnek. Higgyék el nekem, hogy szép és nemes ennek az ügynek szolgálata; mert itt semmi érdek, csak a kölcsönös becsülés és az egyesületi célok hűséges és vidám kultusza fűz össze bennünket. Rövid az idő, melyet még együtt tölthetünk; ami erő és lelkesedés még szunnyadoz bennünk, ébresszük fel, hogy abban a lelkes hangulatban válhassunk el egymástól, amely a teremő lelkesedés ifjú korának napjaiban egytűvé hozott. Akkor ünnepeljük meg igazán egyesületünk alapításának huszonötödik évfordulóját.

Az Ö. T. E. XXV. rendes közgyűlését megnyitom.

Vegyes hírek.

— **Kérjük t. olvasóinkat hátralekös előfizetéseik gyors beküldésére.**

— **Kinevezés.** Alsófehér vármegye főispánja Dollny Róbert végzett jogász vizaknai lakost közigazgatási gyakornokká nevezte ki és szolgálatára a vármegye központi árvaszékéhez osztotta be.

— **Csaszny Valér** m. kir. honvéd alvezredes, a kolozsvári 21. honvéd ezred parancsnoka, f. hó 11—12. napjain városunkban időzött s szemlét tartott a helyben állomásozó honvéd zászlóalj felett.

— **Hymen.** Várpalotai Bisztritsány Lajos és neje Fekete Ilona örömmel tudatják leányuk Katicza dr. Mező Béla m. a. v. fogalmazóval f. évi február hó 19-én d. u. 3 és fél órákor a nagyenyedi róm. kath. templomban leendő egybekelését. Gratulálunk.

— **Az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület** a napokban tartott választmányi ülésén határozatilag kimondotta, miszerint dr. Ebergényi Sándor gazd. egyll. jegyző és főispáni titkárnak a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-czikkról irt és Gyulafehérvárt felolvasott ismertetését 1000 példányban kinyomatja és azt a gazdasági egyesület tagjai között ingyen osztja szét.

— **Közgyűlések.** Mai napon városunkban két részvénytársaság tartja rendes évi közgyűlését a városháza nagytermében. Dél előtt 11 órákor a Kisegítő takarékpénztár, délután 4 órákor a „Könyvnyomda és Papírárugyár“ részvénytársaság.

— **Piknik.** A hushagyó-kedden tartandó piknik meghívója így hangzik: Meghívó. A Nagy-Enyeden 1898. évi február 22-én a régi és új városház és a kaszinó termeiben rendezendő piknikre kívül czimzettet és családját tisztelettel meghívja a rendező bizottság: Lengyel György elnök. Láng Gyula alelnök. Müller Jenő alelnök. Majláth Oszkár titkár. Szakáts Gyula pénztáros. Adorján Elek, Ágota Elek, Bodrogi János, Bőjthe Ödön, Cirner Ernő, Finna Béla, Fischer József, Folyovich Sándor ifj., Gálfi János, Garda Kálmán dr., Gréf János ifj., Gyarmathy Ernő dr., Kaszó Jenő, Kemény György br., Kovács János, Kovács Pál, Lőte Pál, Mauritz Gyula, Müller Zoltán, Nagy Béla, Nagy Pál, Orbay Lajos, Pásztohy Génes, Reich Béla dr., Sütő Béla, Székelyhidy József, Székelyhidy Ödön, Török György, Vajda Péter, Varró László dr., Veress Gábor. Belépő-jegy: családok urak részére, kik a buffethez hozzájárulnak, 3 frt; különben a férfiak részére 5 frt; hölgyek belépti díjat nem fizetnek. Kezdeté pont 8 órákor.

— **Mulatság.** A helybeli kir. orsz. fegyintézet őrszemélyzetének báljára, mely folyó hó 19-én fog megtartatni a régi városház disztermében, előre is felhívjuk polgárságunk figyelmét. A rendezőség fáradságtalanul működik, hogy a közönség igényeit minden irányban kielégítse; e kedélyesnek ígérkező mulatság tehát érdemes lesz a közönség minél tömegesebb részvételére.

— **Gyászhir.** Özv. Dollny György né szül. Kiss Mária hosszas szenvedés után folyó évi február hó 8-án életének 65-ik, özvegyiségének 13-ik évében Vizaknán elhunyt. Temetése f. évi február hó 10-én d. u. 3 órákor volt meg az ev. ref. egyházi szer-tartás szerint. Az elhunytban Ambrus Károly, Vizakna város derék tanácsosa, anyósát gyászolja. Fogadja őszinte részvétünket.

— **Elhalasztott sorshuzás.** Mint bennünket a Protestáns Szeretetház sorsjáték rendező bizottsága értesít, a Protestáns Szeretetház sorsjegyeinek a f. évi február hó 10-ére tervezett huzása bizonytalan időre elhalasztott; az elhalasztott huzás újabb határnapja néhány nap múlva lesz közhírré téve.

— **Petőfi-ünnep.** A „Petőfi-Társaság“ a magyar szabadságharc ötven éves jubileuma alkalmából már régebben készül, hogy a nagy korszak legnagyobb eszmehősének, a nemzeti költészet, a sajtószabadság legfénylőbb nevé bajnokának, Petőfi Sándornak emléket méltó diszszel megülje, épen márczius 15-én. E nap volt az, melyen Petőfi és lelkes társai a nemzet kívánalmait magába foglaló 12 pontot és a „Talpra magyar“-t a szabaddá tett sajtón cenzura nélkül kinyomatták. Az irodalom és nyomdászat ezen szoros kapcsának történelmi emlékeül a Petőfi-Társaság összeköttetésbe lépett a nyomdászfőnökök egyesületével, hogy a nagy napot méltó módon együttesen üljék meg, országos irodalmi ünnepély rendezésével. Ez okból a Petőfi-Társaság bizottsága és a nyomdászfőnökség egyesületének elnöke s titkára már több értekezletet tartott e tárgyban, s azon megállapodásra jutott, hogy az ünnepélyt a fővárosi Vigadó nagytermében tartják meg márczius 15-ének

délelőttjén, a nap emlékéhez méltó programmal, melyet Jókai Mór hosszabb felolvasása fog bevezetni. A Petőfi-ünnepet diszced követi ugyancsak a Vigadó termeiben. Magának a nagyszabású ünnepélynek rendezésében a Petőfi-Társaságon kívül részt vesz a Feszty-féle ünnepélyrendező bizottság, valamint az egyetemi ifjuság is.

A magyar nép multja és jelene.

Irtá: Benedek Elek. 7. füzet. A Hunyadiak korával foglalkozik Benedek jubileumi munkájának 7-ik füzetében. Életeleven mozgalmassággal zajlanak le előttünk a nemzeti dicsőség és önérték nagy napjai, midőn az uralkodó és a nép szíve szeretetben és lelkesedésben egy érzéssel dobbant össze, midőn Mátyás, az igazságos, erős keze vasérellyel tartotta féken az arisztokráciának a nép elnyomására és kiszípolozására irányuló hajlamait és urnak és parasztnak egy mértékkel osztotta az igazságot! Mesterien jellemzi még Benedek Hunyadi Jánosnak és Mátyás királynak magasztos alakjait, erős logikával elemzi az erdélyi lázadás okait és élesen világítja meg a nagy király halála utáni állapotokat, a rendek bomlását és a főnemesség újra való elhatalmasodásának következményeit. Fény és árnyék váltakozik, és se egyiknek, se másiknak rajzában nyoma sincsen semmiféle túlzásnak. Mint a nagy munkának eddig megjelent részében, úgy ebben a füzetben is diadalmasodik a szerzőnek objektivitása, mely mindig és mindenhol az igazság felderítésére irányul.

NAPIREND.

Vasárnap, febr. 13. Kisebítő takarékpénztár részvénytársaság közgyűlése Nagy-Enyeden a városháza nagytermében d. e. 11. órakor. — Papírárúgyár részvénytársaság közgyűlése Nagy-Enyeden a városháza nagytermében d. u. 4 órakor. — Gazdasági népies felolvasás Magyar-Bükkösön d. e. 11-1-ig. Előadók: Dező Zsigmond főerdész, Székelyhidyi Viktor egyll. titkár. Hétfő, február 14. A Testgyakorló Egyesület gyakorló órája d. u. 6-7-ig.

Kérjük a városi hatóságokat és az egyletek elnökegeit, hogy a gyűlések idejét jó előre lapunkkal közölni sziveskedjenek.

Meteorologiai jelentés febr. 9-től febr. 12-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erőssége	Borulat	Csapadék	Hő napi max. min.
9	7	55.5	-1.2	—	10*	ny	
	2	55.8	+2.3	SW ₁	10*	ny	+3.0 -1.2
	9	58.0	+0.0	—	10	—	
10	7	61.0	+0.6	N ₃	6	—	
	2	63.3	+2.8	NW ₃	5	—	+3.7 -5.0
	9	66.1	-1.6	N ₃	0	—	
11	7	67.5	-5.0	NW ₄	6*	0.5	
	2	67.4	-3.6	S ₂	5	—	-2.8 -13.8
	9	69.0	-10.0	NW ₂	0	—	
12	7	70.7	-12.2	—	1	—	
	2						
	9						

Klímát: Száraz, hideg.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél, E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1-10-ig. Borulat foka = 1-10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, △ = dara.

Közgazdaság.

A természet téli működése.

A természet pihen, de a mellett folyton működik telen is. Előkészíti a talajt a legközelebbi termésre. Ennél az előkészítésnél a legfőbb szerepe az élelynek van, amennyiben a növények annál több tápanyagot nyernek, minél több élely képes a földbe behatni. Minden tehát, ami a talajon levő kövek szétmállására s a földnek porhanyítására befolyással van, elősegíti egyúttal az anyag képződését is.

A fagy a földben levő apró kövekre és szántóföldjeink talajára osztó hatással van. A kis köveket még apróbb részekre osztja szét, s így a levegő, hova-tovább nagyobb felületet talál, melyre bontólóg hathat. Igen fontos e tekintetben a nehéz agyagos földnek szétomlása a megfagyott göröngyök olvadásánál, amennyiben ez által a föld tulajdonsága rövidebb-hosszabb időre igen előnyösen megváltozhatik.

Az előbb igen szívós, mindenhez odata-padó, vagy kemény göröngyös agyagdarabok meglazulnak s könnyen megművelhetők, ami oly előny, mely úgy a szántásnál, mint a kapálásnál mutatkozik legjobban. Az olyan talajt, mely a télen jól befagyott, a rákövetkező nyáron igen könnyen lehet megművelni, ami különben minden gyakorlati gazda előtt eléggé ismeretes.

A téli fagyok a levegő hatását a talajba nagyban elősegítik az által, hogy különösen nehéz, agyagos földben repedések támadnak, melyeken át a mindent felbontó élely a föld belsejébe hat s ott működik. Homokos és humuszos talajokon repedések nem támadnak, de az ily talaj már a nélkül is oly alkotásu, hogy a levegő szabad behatását mi sem gátolja.

Van a télnek az említettén kívül még egy más igen fontos feladata is; ha a föld nedvességet nem nyerhet, a növényzet nyáron csak tengődni fog. A nedvességgel az alsóbb rétegek telnek meg, hogy így növényeket a szükség idején, tehát száraz nyáron, vízzel táplálják.

Bármily esős is a nyár, ez a téli nedvesség hiányát soha sem fogja kellően pótolni, mert a nyári esőnek csak kis része hat le az alsó rétegre, a legnagyobb része pedig gyorsan elpárolog, ami télen kevésbé történhet, vagy éppen nem akkor, ha a földet hólepel borítja, mely alatt a nedvesség más távozási utat nem találván, a földbe fog szivárogni s azt telíti.

Ha tehát a természet téli pihenése mellett sem tétlen, hanem folyton működik, a gazdának, aki azt akarja, hogy a természet e működése annál eredményesebb legyen, szintén jut feladat, mely abban áll, hogy a természet működését a maga részéről elősegíti, könnyíteni igyekezzék az által, hogy a talajt jóra való és megfelelő művelés által nyitva tartsa, hogy minél több levegő és minél több nedvesség szivároghasson annak alsó rétegeibe.

Különösen ama gazdákra nézve fontos, hogy földjeiket őszzel megszántsák s így előkészítve adják át a télnek, kiknek nehéz agyagos földjeik vannak. Az ily földet még akkor is kellene a tél bekövetkezése előtt felszántani, ha a talaj nedves s ha szántás által nagy göröngyök támadnak is, melyeket a téli fagy és az élely behatása majd porhanyókká tesz. Az ily földek-

től, melyekbe a téli nedvesség könnyebben beszivároghat, aránytalanul jobb termést remélhetünk.

A télre való szántást tehát egy gazdának sem kellene elmulasztani, mert az által csak magának okoz veszteséget ép úgy, mint a saját termését szaporítja az, ki a természet működését elősegíteni igyekszik.

Vetőmagvak.

(Mauthner Ödön tudósítása.)

Vörös lóhere viszi a vezérszerepet. Az irányzat tovább is szilárd, finomabb minőségek már is szűken vannak, de az árak mindazonáltal változatlanok. Jó középminőségnek szintén igen élénk a kereslete.

Luczerna igen kelendő, az árak változatlanok.

Répamagnak nagy kelendősége van, jóval nagyobb, mint a mult év ugyanezen időszakában, de a kereslet ez idén is csak igazán megbízható áru felé irányul.

Jegyzések nyersárúkért 100 kilónként Budapesten:

Vörös lóhere uj	38—45	frt.
" " mult évi	34—38	"
Luczerna magyar mult évi	40—50	"
" francia uj	68—73	"
" olasz uj	45—55	"
Baltaczim	13—13 ¹ / ₂	"
Mohar	5 ³ / ₄ —6	"
Bükköny	6—6 ¹ / ₄	"

Háztartás.

A bakbavé helyettesítője.

Nagyfontossága csak a háztartásban.

Már régibb idő óta látjuk, hogy folyton új kísérletek tételnek a bakbavének legkülönbözőbb pótszerekkel való helyettesítésére. Minthogy pedig ezen kísérletek tulajdonképpen magától a néptől eredtek és ezek ipari téren is követőkre találtak, vagy a mutatózó szükséglet tekintetéből csak ismételtettek, szükségképp következik, hogy a bakbavének ösztönszerűleg érezhető hátrányokkal kell bírnia, melyek nemcsak gazdasági, hanem még inkább élettani neműek lehetnek.

Eredetileg csak a gazdagok által élvezett ezen ingerlőszer az olcsó pótszerek keverésével a nép minden rétege által elérhetővé vált. Ezáltal a bakbavé izlése mind általánosabb, majdnem nélkülözhetlen inger-szerré lett.

Ez utóbbi oknál fogva előre látható hosszú időre kizártnak tekinthető, hogy elődeink jó szokásához térjünk vissza, t. i., hogy reggelenként erős levest vegyünk magunkhoz, mint az például Angolországban a nevelő-intézetekben még most is szokásos. A kávé ezen jobb szokást azért szüntethette meg, mert nemcsak kellemes hatással van az érzékre, de egyúttal az embereket erősebb táplálékok, u. m. kenyér, vaj stb. vételére készítette, és végre a szokásos tejjeli keveréssel az emberi testnek a további munkához megkivárató erőt is nyújtja.

De nem pusztán ezen körülménynek köszönhető a bakbavé különösen az utolsó évtizedekbeni általános elterjedését. Első sorban a kimerült idegek hatalmas élesztő és erős ingerlő szerül bizonyult. Ezen ingerhatás okozóját Kunze 1820. évben fedezte fel a bakbavéban egy alkaloidnak, a coffeinnek létezését, miért is a kávé az alkaloid tartalmu szerek közé — úgy mint az opium

és dohány — sorolandó. Ezen mérgek, melyek az orvos kezében bizonyos esetekben kedvező hatással lehetnek, hatalmas ellen-ségeinkké válhatnak, ha azokat nagyobb mennyiségben vagy nagyon is hosszú időre vesszük. Főfájás, álmatlanság, idegesség első tünetei. A coffein mindennek előtt a szívet izgatja. Röviden kifejezve tehát a bak-káv az idegekre eleinte élesztő, később azonban bénító hatással van, mihez még hátrányos belbajok is járulnak. Az idegekre való hatása, mint fenn mondtuk, fejujomásban stb. és oly ingerlékenységben mutatkozik, melyek beteges elmeképződésre vezethetnek. A szívre való hatása gyors, rövid és rendetlen érverésben, szívszorulás és ijedelem, nemkülönbén hideg érzésben mutatkozik. Az izmok veszítenek erejükben és biztonságukban.

Még feltűnőbbek ezen észleletek az emésztő szerveknél. Étvágytalanság, szék-ürülési rendetlenségek és bélhurut a következményei. A légeny tartalma elelmi szerek bevétele gátoltatik, általában a fehérnyetartalmu elelmi szerek a bak-kávval összeegyeztethetetlenek.

A szívre, izmokra és táplálkozásra gyakorolt eme hatásánál fogva a bak-káv különösen oly emberekre veszélyes, kik testileg nagyon is megerőltetik magukat, tehát éppen a munkás-osztályra. E mellett valóban esztelen azon szokás, a napot, miután testünk az éjjeli nyugalom után megerősödött, azzal megkezdeni, hogy az idegeinket méreggel, mint a bak-káv, bénítjuk és az előttünk álló napi munkára tevékenységükben lohasztjuk. Az első ingerlő hatásra közvetlenül azon bénító hatásnak kell következni, hogy újabb ingerek, mint a szesztartalmu italoknak már délelőtti élvezete szükségessé válik. Így a nap már a reggeli kávéval az egészségre ártalmas módon kezdődik.

Különösen ártalmasnak bizonyult a bak-káv a gyermekeknek, kiknek idegeik és emésztő szerveik ezáltal már előre megrottnak. Hány szülőnek van csak fogalma is arról, hogy mily hátrányos és az egész életre mily veszélyes, gyermekét ingerlő szerekre — milyenek a bak-káv, sör, bor stb. — szoktatni. Ezáltal későbbi betegségek egész tánczolatának alapja vettetik meg. Minden esetre kötelességünk, a figyelmet arra felhívni, hogy a családokban sajnosan annyira megszokott bak-káv élvezete határozottan az emberiségre romboló hatással bír.

A szesztartalmu italokkal való visszaélés ellen már majdnem az egész művelt világ állást foglalt és pedig többnyire megkísérik az ily ideg-ingerszer megszokását más ingerlő szerrel pótolni. A szesz elleni harcban, melyet a grönlandiak csak úgy neveznek: „mi által az ember az esztét veszti“, első sorban a kávé és théát hozzák fel.

De a mérge vegre is mérge marad. Ha közelebbről tekintjük, úgy a szesz helyettesítése coffeinnal nem sokkal okosabb, mint a morfium helyettesítése opiummal vagy cocainnal. A szokásos iszákosnak kevésbé lesz ártalmas a kávé, mint a szesz ital, de mindazáltal az is csak káros hatású marad. A felnövekedő nemzedékkel azonban szem előtt kellene tartanunk, hogy minden ingerlő szer a rendes táplálkozásból száműzessék, és megkísérteni a táplálkozásban változtatást eszközölni.

Ami a jelenleg használatban lévő pótszereket illeti, melyek a bak-kávát ugyan ol-

csóbbá teszik, de azt sem izletesebbé, sem az egészségre előnyösebbé nem teszik, úgy gyógyszerpontonból ezek is csak bajnak mondhatók, mely a szegényeket és gyengeket legkeményebben sújta. Minthogy pedig ezen pótszerek már csak öröve kerülnek a kereskedelembe, többnyire bebizonyult utánzatoknak és az egészségre ártalmas keverékeknek vannak kitéve.

Az egyedüli kávé-pótszerek, melyek az egészségre nézve ártalmasnak nem mondhatók, a gabonaművekből előállítottak; ezek előállítására újabb időben az árpa pörkölése, vagy még inkább annak malátázása által eszközöltetik. Az árpa ugyanis a malátázás által olynemű változást szenved, hogy a benne lévő keményítő egy része dextrinné (keményítő-cukor) változik, minek következtében a vízben olvadékonyabbá és könnyen emészthetővé lesz.

Mindezen készítmények azonban azon hátrányban szenvedtek, hogy a felütésnek ize nagyon is lisztes, emelygős és üres, vagy keserű és fanyar volt, úgy, hogy magukban vagy bak-kávval keverve, huzamosabb ideig nem élvezhetők, mi a mai napig létező összes ugynevezett malátakávékról mondható, melyek egyszerűen malatából vagy pörkölt árpából állanak. Előhaladás e részben tehát nem történt.

Egészen másképpen áll a dolog az ismeretes Kathreiner-féle maláta-kávéval, melynek előállítása által nyeretett először ezen nevet megérdemlő maláta-kávé. Ebben nincsenek meg ezen hátrányok. Ennek előállításánál a legfontosabb körülmény abban áll, hogy egy új találmány által sikerült az egyuttal külön módon malátázott árpanak a kávé gyümölcséből készített kivonat hozzáadásával a bak-káv izét és zamatját megadni.

Ezen Kathreiner-féle elkészítés által egy a maga nemében egészen összehasonlíthatatlan készítmény nyeretik, melyből örlés után oly leöntést kapunk, melynek ize a bak-kávát nagyon megközelíti, anélkül, hogy ennek egészség-ellenes hátrányaival bírna. Ennek színe, szaga és ize a kíséreltetnél a bak-kávval annyira egyező, hogy tejjel keverve és kenyér hozzáadásával a különbség alig észlelhető.

Ezen előállítását kifürkészendő, már sok előkelő vegyész és gyógyszer, úgy mint Pettenkoffer, Ziemen, Virchow, Aubry, Mansfeldt, Hoffman orvostudorok a Kathreiner-féle készítményeket alapos elemzés alá vette. Mint utolsó dr. Hueppe Nándor, ismert gyógyszer Prágában, elemezte azokat. Az elemzés eredménye volt, mi itt fő-érdekkel bírhat, légeny-anyagokban vagy növényi fehérnye 9-31%-tól egész 10-81%-ig és kivonati anyagokban, tehát tápértékben 43-67%-tól 55% tartalomig. A készítmények továbbá más idegen és ártalmas alkatrészeketől menteseknek bizonyultak.

Ennek következtében ezen malátakávé olvadékony fehérnye, zsir, kivonati anyagok, különösen keményítő-cukor tartalmánál fogva nagyon is figyelemre méltó tápszernek tekinthető, és eme sikerhez még annak ingerlő hatása is hozzájárul. Ennek ingerlő, erősítő hatása a bak-káv ellenében már előre is érvényesül és utólagos tompított és bénító hatással nem bír. Mindenekelőtt nem bír semminemű káros hatású az emésztésre, úgy, hogy ezen készítmény, eltekintve az itt említett előnyöktől, a minden körülmények közt káros hatású bak-káv helyett mindenkinek, de különösen gyer-

mekeknek, vérszegény leányoknak és gyenge idegzetű asszonyoknak legjobban ajánlható.

Amennyiben azonban a bak-kávának sok évi megszokása a Kathreiner-féle maláta-kávra az átmenetelt megnehezíti, úgy az minden esetre a legjobb vegyítőszernek mondható, mert nagyobb mennyiségben vegyítve, saját jó ízével a bak-káv izletesebbé teszi és annak az egészségre ártalmas hatását bizonyos tekintetben elenyésztí, miért is a Kathreiner-féle maláta-káv ezen tekintetben is a legjobban ajánlható. Továbbá a gyermekek táplálkozásához megkívántató tej a Kathreiner-féle maláta-kávéval vegyítve igen kellemessé és izletesebbé válik.

Mindezek után a Kathreiner-féle maláta-káv a bak-kávát minden tekintetben teljesen helyettesíti, az említett esetekben pedig a bak-kávéhoz a legjobb keverékeknek bizonyult, mi különösen népségünk munkás-osztályára egészségügyi szempontból a legnagyobb fontossággal bír, melynél nemcsak az élvezeti, hanem a táplálkozási tényező is nagy szerepet játszik és nagy fontossággal bír.

Dr. B. H.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

Nyílt tér.

(E rovatban közlötékét nem vállal felelősséget a szerk.)

Nem kis mebotránkozással olvastam e hó 10-én megjelent „Mizeriák“ czimet viselő cikkelyt, hol minden valóságot mellőzve ostorozva van egy egész testület, habár minden tagja egész napját munkával töltve igyekszik, hogy üzlete a legjobb minőségű áruval ellátva, még a T. cikkirő urnak is juttasson egy szerény fél kilogrammot az ő keserves fillérjeiért; mert szó ami szó, de ugyancsak küzdelem árán szerzi fillérjeit. Hogy cikkirő nagy ember, nagy dolgokat tesz, nehogy kétségbe merd vounni; de jelen cikkke fényesen tanuskodik nem hivatott eljárása és ez irányban való laikus voltáról.

Beszél egy ember, guyyol, kisebbit, mindent mond, ami rossz, de semmi sem való, s hiszem, hogy a T. fogyasztó közönség belátja, hogy a mondottak oly embertől erednek, ki nem ismeri az életet, fogalma sincs arról, hogy mi egy üzlet, mennyi- és hány-féleképpen van kiszolgáltva egy üzlet-tulajdonos a közönségnek; napestig fárad, dolgozik s ha az elkényeztetett férj kedves neje Ő Nagysága tán egy kissé tovább szendergett, de 10 óraker elküldi már a cselédet husért; persze ilyen időtájban úgy szólván a vásár vége felé jár, a visszamaradt husok bármelyike sem elégíti ki Ő Nagysága fejlett igényeit; persze visszaküldi a hust, jobb minőség hiányában visszkapja a pénzt és így szűlik a mizeria.

De sokkal nagyobb mizeria az, midőn ilyen egyén kel ki az ellen, össze ír minden valótlan, mi ugyancsak fűszerezve van a leggunyosabb szatirával, s bár kicsinyseggem kevés arra, hogy egy ilyen fennkölt elmével megküzdeni bírjak, de annyit mondhatok, hogy T. cikkirő ilyen dolgokkal hívtói körét sem magához nem edesgeti, sem azok számát nem neveli.

De most legyen elég ennyi. Szaktárs urak, összetett erővel igyekezzetek, hogy Te-kintetes cikkirő ur megelégedést nyerjen.

mert ha nem, úgy jövőre elmondja, amit most elhallgatott, de ha nektek az se használnál, úgy tudjátok ti, hogy mi fog következni.

Ezeket kívántam, t. czikkiró ur, elmondani egyszer s mindenkorra.

Egyik nagyságos.
(T. czikkiró szerint)

730—1897. sz.

Árverési hirdetés.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a budapesti VI. ker. kir. j. b. és keres. és váltótörvény-szék 20601, 20600, 103941—95, 228—96. sz. végzése folytán dr. Soós Béla ügyvéd által képviselt Müller és Weisz ezég felperes részére D. Naum Dossius alperes ellen 651 frt követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 1200 frtra becsült ingóságokra a marosújvári kir. járásbírószék 4155—1887. sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felülfoglaltatott követelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, O.-Tordos községben végrehajtást szenvedő lakásán az árverési teendő megtartása határidőül 1898. évi február hó 14-ik napjának d. e. 10 órája kitűztetik, amikor a bíróság lefoglalt 10 drb jármos ökör a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén beesáron alul is, el fog adatni.

Felhívtnak mindazok, kik az előtérvezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéséig alulirt kiküldöttnél írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár főlegére fognak utaltatni.

A törvényes határidő a hirdetésnek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számítatik.
Kelt Maros-Ujvárt, 1897. évi jan. hó 31. napján.

1388 1—1

Dergán János,
kir. bírósági végrehajtó.

637—1898. sz.

Árverési hirdetés.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz 102 § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1897. évi 2379. számú végzése következtében Olteán Vazul ügyvéd által képviselt

O Patria balázsfalvi takarékpénztár javára o.-tordosi D Naum Dossius és társai ellen 575 frt s jár. erejéig 1897. évi július hó 26-án fogantatott kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 1900 frtra becsült 300 szekér széna és 80 szekér lóher takarmányból álló ingóságok nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek a marosújvári kir. bíróság 3356—1897. számú végzése folytán 575 frt tőkétvetelés, ennek 1896. évi november hó 27. napjától járó 6% kamatai és eddig összesen 69 frt 96 krban bíróság mar megállapított költségek erejéig O.-Tordos községben végrehajtást szenvedő lakásán leendő eszközösére 1898. évi február hó 15-ik napjának d. e. 10 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108 §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek beesáron alul is el fognak adatni.

Kelt Maros-Ujvárt, 1898. évi január hó 31.

1389 1—1

Dergán János,
kir. bírósági végrehajtó.

Sz. 226—898.

Pályázati hirdetés.

Lemondás folytán üresedésbe jött bucsumi (Alsófehér vármegye) a jegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, kik ezen állásra pályázni kívánnak, szabályszerűen felszerelt folyamodványaikat ide folyó évi márczius hó 7-ig adják be.

Az aljegyző évi fizetése 300 frt és 30 frt lakpénz.

Miután pedig a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszterium 117,927 sz. a. a bucsum-izbitai és bucsum-satui anyakönyvi kerületeket bucsumi anyakönyvi kerületté alakította át, a megválasztandó aljegyző az 1894. évi XXXIII. t. cz. értelmében anyakönyvi teendőkkel is megbizatik, s mint ilyen, az anyakönyvvezető-

helyettes személyéhez kötött 200 frt tiszteletdíjban részesítettik.

Addig, míg esetleg ezen aljegyzői állás önálló jegyzőséggé alakíttatnék át, a felügyeletet és ügybeosztást — az anyakönyvi teendőket kivéve — a bucsumi körjegyző gyakorolja.

Ezen alkalommal pályázatot nyitok a bucsumi közgyámi állásra, a melylyel 200 frt fizetés és 20 frt lakpénz jár.

Mindkét állásra a választás Bucsom községében f. évi márczius hó 8-án d. e. 10 órakor fog megtartatni.

A megválasztottak kötelesek állásukat f. évi márczius 15-ig elfoglalni.

A verespataki járás főszolgabírája.

Verespatakon, 1898. február 9-én.

1393 1—1

Imreh Károly,
főszolgabíró.

Lakás kerestetik.

Jó állapotban levő, 2—3 szoba, konyha, kamara, padlás, fatartó stb.-ből álló lakás folyó évi ápril 24-től kezdődőleg több évre haszonbérbe kerestetik.

Ajánlatok e lap kiadójaválalához intézendők.

1383 3—3

EGÉSZEN FRISSEN ÉRKEZETT.

Előre bátorodom a birtokos uraknak szíves tudomásukra hozni, hogy **valódi javított** Wermorel peronoszpor-permetezőim már utban vannak, ezekből a mult évben is közel 40 drbot adtam el és aki csak tehette, még utána rendelt; ez biztosítást nyújt, hogy ezek a legjobbak. Az idén érkezendők között még az a javítás is van, hogy folyadék-tartójuk oly kemény ércből készül, mely képes a kekkő-oidat pusztításának ellent állani. **Legkönnyebben szétszedhető,** bárki által igazítható és összeállítható. **Teljes jótállás** mellett árusítom el 12 és 14 frton. Ezek felől Deák Tamás ur, Budapest székesfőváros szőlő- és gyümölcsgazdasági intézője, úgy nyilatkozik, hogy ez idő szerint a legjobbak. Ugy a minta permetező, mint a nyilatkozat nálam már is megtekinthető. **Kékkő legerősebb,** legolcsóbb napi áron, nálam mindig kapható. Nemes aczéliből készült **kaszáimat** jótállás mellett jó előre szintén ajánlom.

Ajánlom minden háztartáshoz, különösen üzletek, pinczék, raktárakhoz és csatornákhöz biztos, méreg nélküli

EGÉRIRTÓ

szereimet; az eredményért **szavatolok**, ellenben a pénz visszaadatik.

Raktár: **Bisztritsány Lajos** urnál **Nagy-Enyeden.**

1345 5—52

Malárcsik G.
Sátor-Alja-Ujhely.

A leghíresebb gőzmalmi lisztet leszállított áron ajánlom.

Tisztelettel értesítjük az építető közönséget, vállalkozókat és hivatalokat, hogy bizományosunk **Bisztritsány Lajos** uhoz Nagy-Enyedre nagyobb mennyiségű

ROMAN és PORTLAND CZEMENTET

küldünk. A beocsini cement legjobbnak bizonyult minden gyártmány felett. Bizományosunk bármely állomásra a fentebbi beocsini gyártmányokból legolcsóbban szállít bármekkora mennyiséget.

Tisztelettel
BEOCSINI CZEMENT UNIÓ.

Korona-tyukszem- és szemölos-tapaszt mindenkinek ajánlok. Egy doboz ára 30 kr. Biztos eredményről szavatolok, ellenben a pénzt teljesen visszaadom. **Friss caviárt, angolnát, pisztrángot, szárdinlát és orosz halakat** jutányosan ajánlok.

Egy 13—14 éves jó erkölcsű **tanulónak** elfogadtatik.

Bisztritsány Lajos.

Friss székely turó és kaskavál mindig kapható.

Steárin gyertya egy csomag 35 krajczár.

Kifűnő jó ízű cuba-kávé kilója 1.60, 2—2.10.

